

ВІДГУК

офіційного опонента про дисертацію **Лах Мар'яни Романівни**
**«Формування готовності майбутніх педагогів до впровадження
інноваційних технологій навчання дітей старшого дошкільного віку»,**
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Реалії сьогодення актуалізують пріоритетність досліджень у галузі педагогічної інноватики як напряму модернізації її змісту на всіх рівнях: від дошкільної – до вищої професійно-педагогічної, посилення уваги до стимулювання творчого потенціалу всіх учасників освітнього процесу. Поза сумнівом, як слушно наголошує здобувач, успіх переходу сучасної дошкільної освіти на інноваційний рівень узалежнений від готовності педагогів до інтегрування у її зміст новаторства відповідно до векторів загальних тенденцій її розвитку.

Відтак, немає сумніву у своєчасності й актуальності дисертаційної роботи Лах Мар'яни Романівни, присвяченої теоретичному обґрунтуванню й експериментальній апробації організаційно-педагогічного забезпечення процесу фахової підготовки майбутніх педагогів до впровадження інноваційних технологій у навчання дітей старшого дошкільного віку (із вивченням іноземної мови).

Глибокий аналіз наукової літератури дозволив здобувачеві чітко визначити категоріальний апарат дослідження. Зокрема, його предмет логічно узгоджується з об'єктом і метою. Коректно сформульовано завдання дослідницько-пошукової роботи, що забезпечило можливість оптимального визначення стратегії наукового пошуку та його ефективної реалізації.

Нам видається виправданим використання Мар'яною Романівною для вирішення окреслених завдань дослідження комплексу методів набуття й опрацювання отриманої інформації.

Структура роботи виважена, зумовлена характером наукового пошуку, змістовністю розв'язання поставлених завдань. Вона свідчить про науково обґрунтований підхід автора до досліджуваної проблеми крізь призму професійної підготовки майбутнього педагога до роботи з дітьми дошкільного віку в освітньому просторі ВНЗ, що заслуговує безумовного схвалення.

Особливу ретельність дослідниця виявляє в *першому розділі дисертації*, коли аналізує інновації в контексті розвитку сучасної освіти загалом і дошкільної зокрема, доводить актуальність інноваційних технологій у змісті підготовки майбутніх педагогів сучасних дошкільних навчальних закладів відповідно до державних стандартів освіти та її законодавчо-нормативного забезпечення в Україні, актуалізуючи компетентнісний підхід як стрижневу основу професійної підготовки майбутнього педагога, де пріоритетним напрямом є формування готовності

до впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес дошкільних навчальних закладів.

Дістала розгорнуте тлумачення й авторське уточнення низка актуальних напрямів підготовки майбутнього педагога щодо особливостей психолого-педагогічної підготовки до інноваційної діяльності, застосування інноваційних технологій у сучасних дошкільних навчальних закладах; психологічних засад готовності учасників освітньої діяльності до управління інноваційними процесами; формування готовності до педагогічної творчості в умовах коледжу; аналізу теоретико-методологічних основ формування готовності до інноваційної професійної діяльності; інноваційних педагогічних технологій підготовки молодших спеціалістів у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації; підготовки студентів педагогічних коледжів до використання інноваційних технологій у дошкільних закладах тощо.

Видається переконливим авторське бачення інноваційності як домінуючої тенденції розвитку сучасної освітньої парадигми українського дошкілля та обґрунтування її підвалин: збереження і розвиток творчого потенціалу дітей, їх пізнавальної активності в умовах різних видів організованої діяльності зі спрямуванням на формування готовності до розв'язання нових освітніх завдань, до яких віднесено навчання іноземної мови. Варто відзначити й трактування змісту поняття «педагогічна інновація» як результату оновлення педагогічної теорії і практики, продукту інноваційної діяльності, як процесу створення нового, спрямованого на досягнення окресленої мети і, водночас, уживання його у дослідженні як синоніму стосовно понять «нововведення» та «новація».

Цілком виправданим, на наш погляд, є те, що дисертант, зважаючи на послуговування педагогами в інноваційній освітній діяльності поняттями «технологія», «педагогічна технологія», «інноваційна педагогічна технологія», розглядає кожне з них у дослідженні як актуальне, що акумульовано в координатах конкретизації функцій дошкільної освіти; методик проектування системи педагогічного впливу і засобів їхньої реалізації; педагогічної діяльності, в якій реалізується певний науково-обґрунтований проект із вищим рівнем забезпечення його ефективності, надійності, одержання гарантованого результату (порівняно із традиційними методиками) навчання й виховання дітей. Із таких позицій інноваційна освітня діяльність цілком правомірно розглядається здобувачкою як систематичне, цілеспрямоване й послідовне впровадження оригінальних, новаторських способів, прийомів і педагогічних дій та засобів, які цілісно охоплюють педагогічний процес дошкільного навчального закладу, а «інноваційні технології» потрактовано як цілеспрямований, систематизований комплекс радикально нових чи вдосконалених прийомів і засобів організації навчально-виховної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку.

Можна загалом погодитися з логікою викладу матеріалу в *другому розділі дисертації*, де здобувачка акцентує увагу на аналізі особливостей

підготовки майбутніх педагогів дошкільних навчальних закладів у вишах України до використання педагогічних інновацій у навчанні дітей старшого дошкільного віку, покомпонентній характеристиці стану готовності майбутніх педагогів до означеного процесу, обґрунтуванні організаційно-педагогічного забезпечення підготовки майбутніх педагогів відповідно до мети дослідження, освітній контекст якої ґрунтується на новій редакції Базового компонента дошкільної освіти, базових програмах, інваріативний та варіативний зміст яких має інноваційну спрямованість.

Вважаємо, що на особливу увагу заслуговує дослідницька позиція щодо конкретизації структури готовності майбутніх педагогів до впровадження інноваційних технологій у навчання дітей старшого дошкільного віку, і вивчення англійської мови зокрема, як комплексу мотиваційного, комунікативно-інформаційного, креативно-пошукового компонентів, критеріїв і показників їх вияву (табл.2.2, с.93-94).

Досить вдалою нам видається градація рівнів сформованості досліджуваної якості, як-от: початковий (елементарний), середній (репродуктивний), високий (креативний) рівні та їх змістове наповнення (с.100-102). Виваженість дослідницького підходу засвідчує добре підібраний діагностувальний інструментарій, що дозволив здобувачці на констатувальному етапі дослідження зробити переконливий висновок про перевагу середнього (репродуктивного) та початкового (елементарного) рівня сформованості готовності до впровадження інноваційних технологій у роботу з дітьми старшого дошкільного віку

Наголошуємо на досить оригінальному, на нашу думку, модельному уявленні автора про досліджувальний процес (рис.2.1, с.129), що охоплює у неподільній єдності такі компоненти, реалізація яких сприятиме формуванню готовності майбутніх педагогів до впровадження інноваційних технологій у навчання дітей старшого дошкільного віку загалом і англійської мови зокрема, а саме: *мету* (формування готовності майбутніх педагогів до впровадження інноваційних технологій навчання дітей старшого дошкільного віку (із вивченням англійської мови)), *завдання* (формування системи знань про інноваційні технології навчання дітей старшого дошкільного віку, розвиток умінь їх добирати і застосовувати згідно мети і завдань, розвиток творчих здібностей майбутніх педагогів у процесі вивчення спецкурсу), *принципи* (гуманістичного спрямування, оптимального співвідношення, цілісності, інтегрованості дитячої індивідуальності, поєднання індивідуального та соціального, відповідності предметно-ігрового середовища особливостям індивідуального розвитку кожної дитини), *компоненти* (мотиваційний, комунікативно-інформаційний, інноваційно-пошуковий), *критерії* (когнітивно-мотиваційний, репродуктивно-комунікативний, креативно-інноваційний), *етапи дослідження* (констатувальний, формувальний, контрольний), *педагогічні умови* (формування теоретичних знань про інноваційні технології та особливості навчання дітей старшого дошкільного віку (доповнення змісту психолого-педагогічних дисциплін); організація цілеспрямованого процесу формування

знань, умінь і навичок майбутніх педагогів ДНЗ шляхом вивчення спецкурсу «Інноваційні технології в педагогічному процесі дошкільних навчальних закладів»; дидактико-методичне забезпечення підготовки майбутніх педагогів ДНЗ до впровадження інноваційних технологій), **рівні сформованості готовності до впровадження інноваційних технологій** (високий (креативний), середній (репродуктивний), початковий (елементарний)), **результат**.

Логічним завершення роботи є **третій розділ**, де автор висвітлює процес і результати дослідницько-експериментальної роботи з формування готовності майбутніх педагогів до впровадження інноваційних технологій у навчання дітей старшого дошкільного віку, і зокрема на заняттях із вивчення англійської мови.

Цікавими для вітчизняної теорії і практики педагогічної освіти є параграф 3.1.1, що містить опис упровадження розробленого авторського спецкурсу «Інноваційні технології в педагогічному процесі дошкільних навчальних закладів», у виразненні конкретними прикладами, апробованими на семінарсько-практичних заняттях, як-от: складання схеми-моделі структурних компонентів інноваційної педагогічної технології з подальшим обговорення її якостей; виконання вправ («Займи позицію»), завдань для самостійної роботи щодо укладання бібліографічного покажчика статей із фахових видань («Дошкільне виховання», «Палітра педагога»), в яких охарактеризовано різні інноваційні технології з їхньою короткою анотацією; написання есе «Інновації і сучасний ДНЗ»; розробка планів-конспектів занять іноземної мови для дітей старшого дошкільного віку із використанням різноманітних технологій; проведення занять у нетрадиційному форматі (презентації, тренінги, навчально-педагогічна гра «Банк інноваційних технологій») та 3.1.2., де відповідно до мети і завдань дослідження у зміст компонентів готовності інтегровано завдання з підготовки майбутнього педагога до навчання дітей іноземної мови через моделювання занять на основі концепції раннього навчання іноземних мов, зосередження уваги на проектних технологіях, стимулювання інтересу до англійської мови, розвитку мовних здібностей, навичок міжособистісного спілкування, умінь самостійно вирішувати елементарні комунікативні завдання англійською мовою.

Загалом опис експериментального етапу дослідження, логіка подання його матеріалів, процедури збору емпіричних даних та перевірки їх достовірності відповідають меті і завданням дослідження.

До переваг роботи Лах М.Р. можна віднести її безсумнівне практичне значення, яке полягає в тому, що розроблено організаційно-методичне забезпечення (навчально-методичний посібник «Інноваційні технології в педагогічному процесі дошкільних навчальних закладів» для студентів університету спеціальності 6.010101 «Дошкільна освіта»; навчальний посібник «My English Alphabet» (із дидактичним супроводом)) для дітей старшого дошкільного віку (вивчення англійської мови у контексті варіативної складової дошкільної освіти) для майбутніх педагогів; доведено

доцільність упровадження експериментально обґрунтованого змісту формування готовності до означеної діяльності у дошкільному навчальному закладі, який представлено у дидактичних матеріалах із програмно-методичного забезпечення спецкурсів і спецсеминарів (написання рефератів, курсових, дипломних і магістерських робіт зі спеціальних дисциплін у вищих педагогічних навчальних закладах) і професійно-орієнтованих дисциплін зі спеціальності «Дошкільна освіта».

Слід відзначити, що загальні висновки відповідають поставленим дисертантом завданням, обґрунтованість і переконливість яких засвідчують самостійність і логічність суджень, достатню наукову підготовленість здобувача. Додатки, таблиці, рисунки увиразнюють уявлення про цілісне дослідження. Автореферат і опубліковані наукові праці дослідниці (13 одноосібних публікацій, серед них 8 статей – у наукових фахових виданнях) повною мірою відображають основний зміст, структуру, головні положення та висновки дисертації. Загальний обсяг основного тексту дисертації відповідає вимогам до написання кандидатських дисертацій. Текст дисертації ідентичний змісту автореферату, відповідає спеціальності, за якою вона подана до захисту.

Попри відзначений позитив, у роботі є моменти, з якими не завжди можна однозначно погодитися, що викликають роздуми, спонукають до дискусії:

1. Дискусійним, на нашу думку, є формулювання педагогічних умов кризь призму їх змістової наближеності до визначених компонентів досліджуваного феномену.
2. На наш погляд, бракує чіткості у трактуванні ключового поняття «впровадження інноваційних технологій навчання дітей старшого дошкільного віку», оскільки в дисертації мають місце різні варіації: «впровадження інноваційних технологій в освіту дітей» (с.47); «використання інноваційних технологій у навчальній діяльності» (с.95); «впровадження інноваційних технологій у навчання дітей» (с.132).
3. Видається доцільним більш докладний коментар автора щодо обраного ним підґрунтя, за яким добиралися проекти в експериментально-дослідницький етап дослідження, та внесення уточнень стосовно характеристики комплексних, міжгрупових, групових, індивідуальних проектів (с.57),
4. Робота дещо переобтяжена табличним матеріалом (24 таблиці). Зокрема, не вбачаємо сенсу у поданні на робочих сторінках дисертації т.2.6; 2.7; 3.2; 3.4; 3.8.
5. Потребує уточнення і конкретизації авторська позиція (с.171), оскільки не зрозуміло, чому контрольний етап дослідження передбачав два зрізи показників рівня готовності майбутніх педагогів до впровадження інноваційних технологій навчання дітей старшого дошкільного віку: після вивчення спецкурсу і після вивчення окремих тем спецкурсу.
6. Заслужують безумовного схвалення аргументовані наукові

узагальнення щодо динаміки формування готовності майбутніх педагогів до впровадження інноваційних технологій у навчання дітей старшого дошкільного віку, однак, уважаємо, що потребує посилення аспект статистичної обробки емпіричних даних. Слід звернути також увагу на дотримання мовно-стилістичної культури дослідження (деяким фрагментам роботи властива описовість, декларативність), коректність посилань й технічне оформлення дисертації.

Проте зазначені зауваження не знижують високої теоретичної і практичної цінності проведеного дослідження.

Підсумовуючи вище зазначене, констатуємо: дисертація «**Формування готовності майбутніх педагогів до впровадження інноваційних технологій навчання дітей старшого дошкільного віку**» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке містить нові результати в галузі теорії і методики професійної освіти та за своїм обсягом, обґрунтованістю проведених досліджень, науковою значущістю отриманих результатів відповідає вимогам щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, а її автор – **Лях Мар'яна Романівна** – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

Р.М.Пріма

Засвідчую
"05" 04 2016
Л.С.

